

Jameson: KULTURNA LOGIKA POZNEGA KAPITALIZMA

- Debata je potekala v 80. letih 19. stol. Zanika dejstvo, da bi bil postmodernizem neka doba. Ta čas imenuje pozni kapitalizem – ta opredelitev izhaja iz analize temeljnih industrijskih razmerij. Človekove pravice niso nekaj univerzalnega.

- Postmodernizem pomeni obrat zoper moderno kot že sprejeto kot obče mnenje.

- Ideologije postmodernizma so navidezno radikalne, npr. svoboda. Za postmodernizmom se lahko skrivajo tudi druga prepričanja: fundamentalizem, postfundamentalizem.

- Pogosto se za zagovarjanjem postmodernizma skriva afirmacija lahkosti, površnosti.

- Ko govorijo kritiki o postmodernizmu, govorijo o umetnosti in umetnostni reprodukciji (Prust, Joyce – vrhunec umetnosti). Modernizem ne popušča pod zahtevami trga, postmodernizem pa se ne vrača že k preseženim zgodovinskim slogom, ne ukvarja se s samo modernistično formo, ampak se z njimi igra.

- Postmodernizem je stanje v umetnosti, ki se pojavi po moderni. Zanima ga predvsem, ali je postmodernizem prelomna doba ali nadaljevanje (kontinuiteta) modernizma. Opozori na to, da se v intelektualnih krogih pojavi uporaba predpone post- in kako razumemo to besedo je odvisno od tega, kako razumemo koren te besede, torej –modernizem.

- Jameson poveže pojave postmodernizma z analizo družbe.

- Ernest Mandel: 'Pozni kapitalizem' (1972). Značilnosti: pozni kapitalizem je kapitalizem korporacij, ne more se razvijati drugače, kot da je ta akumulacija ves čas razširjena akumulacija.

- Akumulacija kapitala: ljudje, ki so sami zase proizvedli hrano, so jih odvrgli iz kapitala. Z razsutjem kapitalističnih dežel je kapital v bolj razvitih deželah bolj koncentriran.

- Eno izmed pomembnih področij vlaganja kapitala je kulturna produkcija. Obdobje poznega kapitalizma je obdobje, v katerem kapital bistveno hitreje prodre v produkcijo kulture (npr. reklame). Umetnost je bolj načrtno vključena v gibanje trga.

- Primer: slika ('Krik') – skozi samo formo krika, ki obstaja nem (samo na sliki), je uprizorjena neka stiska, položaj upodobljenega. Odnos med tem, kar je naslikano in kar je upodobljeno, je bolj posredovan – tisto, kar je na sliki, ni oseba, temveč je sama slika.

- Jamesona zanima, kaj izraža sodobna 'elitna' umetnost. V kakšnem razmerju je le ta do kapitalizma. Ne ukvarja se izrecno s popularno kulturo.

- meni, da ni nujno, da mi svojo kritičnost, ki jo imamo do umetnin, zavračamo. Gre za vprašanje, kako mi ohranimo kritičen odnos do umetnine. Umetnine, ki jih razumemo kot postmodernistične, se razvijajo naprej kot postmodernistične, vendar se spremeni njihov odnos.

- Govori o kulturni dominantni, ki ni edini, vendar je prevladujoč način izražanja. Postmodernizem pa je koncept, ki dopušča veliko, vendar ne dominantnih slogov – postmodernizem kot kulturna dominantna.

- Estetska produkcija se je preoblikovala v produkcijo blaga: 'jaz s tem nimam nič' – z maso ljudi umetnih noče imeti nič oziroma s popularno kulturo (da bi se njegova umetnost nanašala na sodobne kulturne postulate).

- Svetovna dominacija v ZDA: ne zavrnejo umetnin, temveč jih dojemamo kot dokument časa. Jameson pa hoče to normo zavrni; kar je značilno za postmodernizem je:

1. neglobokost
2. izginjanje zgodovinske tradicije (forma prostega verza je referenca na zgodovinske tradicije; zgodovinskost je v tem, da se umetnost zgodovinsko reflektivna – umetnik se poistoveti z zgodovino umetnosti).

- Nezagodovinskost ponazori s primerom: Pasticcio/ Pastiche

1. je skupno ime za umetniška dela, ki so brezgodovinska, ker uprizarjajo sedanost kot neko preteklo dobo – minula doba je predmet nostalgije (ni analiza minule dejanskosti, ampak že ustaljeni načini nadomestijo to realnost).
2. to se kaže v delu Body Heat – narejen kot tipičen film noir (stil, ki se pojavlja v 40ih letih), film pa je posnet v 70ih in naj bi se v tem času tudi dogajal.

- Primer: Jameson primerja, kako se je nečesa lotil modernizem in kako postmodernizem: primerjava del 'Par čevljev' Van Gogha in Andya Warhola.

- Razprava Izvir umetniškega dela' o Van Goghovih ponošenih čevljih, Martin Heidegger – bistveno je to, da so ponošeni čevlji, kmetica, ki nosi te čevlje, ima naraven odnos do sveta; Jameson opozori na to, da ne vidimo preprosto samo čevljev, ampak vse tisto, kar je odsotno, so materializacija nečesa, kar ni prisotno (nekdo jih je nosil), ta svet razume kot družben, mogoče je rekonstruirati svet te ženice.

-Warhol: Čevlji z visoko peto, brez zaponk (Pumps – v ang. Žargonu čevlji v izložbi) : tipični moški fetiš, kar on vzame iz podobe objektov, ki so že fetišizirani (fetišizirano občudovanje nekoga, ki jih je imel – odnos potencialnih odjemalcev).. Ne dajejo informacije o tem, kdo jih je nosil; je le slika podobe.

- Warhol pa vzame nekaj, kar že obstaja v pop kulturi in objekt naredi dodatno fascinantnega. Npr. konzerva: fetišiziran predmet, da ljudje ne pripravljajo več juhe, temveč raje jedo iz konzerve.

- Marilyn Monroe: že obstoječa pop kultura.

- Postmodernisti pop kulturo priznajo, jo upodobijo na nerazumljiv način in jo dodatno fetišizirajo. To, kar je naslikano, ni nikoli samo predmet (Warhol).

- Arhitektura: najbolj tipična vez med umetnostjo in kapitalom – težnja dezorientiranosti; Frank Galery: odsotnost časovnosti, prostor, v katerem se zgublamo.